

Націоналізація ПАТ КБ «Приватбанк»: причини, наслідки та перспективи

О. А. Соболева-Терещенко, Д. Б. Солоніна

Київський університет імені Бориса Грінченка, Україна, м. Київ
Corresponding author. E-mail: o.tereshchenko@kubg.edu.ua, diana.sol69@gmail.com

Paper received 28.12.17; Revised 02.01.18; Accepted for publication 05.01.18.

<https://doi.org/10.31174/SEND-HS2018-156VI26-11>

Анотація: Євроінтеграція України спонукала банківську систему країни адаптуватися до нових умов функціонування та відповідати стандартам фінансової стійкості та платоспроможності. Відповідно до цього Національним банком України було здійснено ряд заходів щодо оновлення банківської системи країни, одним з яких стала націоналізація ПАТ КБ «Приватбанк». В статті досліджено зміну загальних показників стану банківської системи України внаслідок приватизації одного з найбільших українських банків ПАТ КБ «Приватбанк». Проаналізовано вплив приватизації на структуру депозитного та кредитного портфелю банку, кадровий склад, організацію сервісного обслуговування клієнтів. Зроблено висновки за результатами проведеного аналізу основних показників та визначено перспективи подальшого розвитку ПАТ КБ «Приватбанк» та банківської системи в цілому.

Ключові слова: банк, Національний банк України, банківська система, націоналізація, розвиток.

Вступ. Інтеграція України в європейський банківський простір передбачає впровадження єдиних стандартів у сфері банківського регулювання. Потреба в адаптації банківської системи України до нормативних вимог Європейського Союзу та ліквідація наслідків кризових явищ, що охопили український банківський сектор в 2008 -2009рр. та 2013-2015 рр. спонукали Національний Банк України переглянути підходи до управління в напрямку оновлення банківської системи країни та націоналізації ПАТ КБ «Приватбанк».

У цих умовах актуальним є дослідження динаміки окремих показників банківської системи до та після націоналізації ПАТ КБ «Приватбанк» та поточних тенденцій основних показників безпосередньо цього банку, який займав приблизно 30% фінансової системи України.

Як гіпотезу дослідження сформульовано припущення, що для стабілізації фінансового стану банківської системи України першочерговим стає завдання очищення банківської системи шляхом націоналізації великих системних банків, які контролюють фінансово-економічну ситуацію країни, тобто є своєрідним індикатором здоров'я економіки України. Націоналізація ПАТ КБ «Приватбанк» сприяла розвитку довіри до банківської системи та сприяла процесу впровадження інноваційних продуктів та технологій на вітчизняний банківський ринок, що в підсумку дозволило стабілізувати фінансовий стан банківського сектору та фінансової системи країни в цілому.

Короткий огляд публікацій за темою. Питаннями управління фінансовою стабільністю банківської системи опікується значна кількість зарубіжних та вітчизняних науковців. Вагомий внесок у дослідження ефективності управління банківською системою здійснили такі відомі вчені, як Apouze Abdel Latef, Nguyen Thanh, Guillemin François, Williams Barry, також в своїх працях зазначені питання досліджували і вітчизняні науковці, серед них слід виділити: Рамського А.Ю. та ін.[1], Намолюка В. Є. [2], Криклій О. А. та ін. [3]

Метою статті є дослідження причин, наслідків та перспектив переведення ПАТ КБ «Приватбанк» з недержавної форми власності у державну та оцінка впливу націоналізації на банк та банківську систему України в цілому.

Матеріали та методи. Для дослідження причин і наслідків націоналізації та перспектив подальшого розвитку ПАТ КБ «Приватбанк», а також банківської системи

України були опрацьовані статистичні дані з офіційних джерел НБУ, результати досліджень та аналітичних оглядів банківської системи, проведених рейтинговими агенціями України, а також наукові праці вітчизняних та зарубіжних вчених. Застосовувалися аналітичний та гіпотетико-дедуктивний методи.

Результати досліджень і обговорення. Впровадження Національним Банком України рекомендацій Базель III, яке було розпочато в 2015 році знайшло своє відображення у Постанові Правління Національного банку України від 20 жовтня 2015 року № 715 «Про внесення змін до Положення про порядок формування та використання банками України резервів для відшкодування можливих втрат за активними банківськими операціями» та Постанові Правління Національного банку України від 26 листопада 2015 року № 830 «Про внесення змін до Положення про порядок формування та використання банками України резервів для відшкодування можливих втрат за активними банківськими операціями».

В свою чергу вимоги щодо виконання постанов НБУ та проведене стрес-тестування, виявили нездатність багатьох банків України виконувати норми резервування коштів під можливі втрати за активними банківськими операціями, що підтверджується статистичними даними, так в 2015 році «лопнуло» 33 банки, в 2016-му - 21 банк, і лише 2 банки - в 2017 році [4].

За результатами 2016 року до трійки найбільш збиткових банків України увійшли ПАТ КБ «ПРИВАТБАНК», ПАТ «ВТБ БАНК» та ПАТ «УКРСОЦБАНК», який знаходився в режимі злиття з групою ПАТ «Альфа-Банк» [5-6].

Головною подією грудня 2016 року стала новина про націоналізацію ПАТ КБ «Приватбанк», який охоплював приблизно 30% банківської системи України. Головними причинами переведення банку з недержавної форми власності у державну стало рішення Національного банку України стабілізувати банківську систему та взяти під контроль фінансово-економічну ситуацію країни, в якій ПАТ КБ «Приватбанк» був своєрідним індикатором здоров'я економіки України.

Націоналізація ПАТ КБ «Приватбанк» дозволила державі збільшити ефективність управління кредитними ризиками та суттєво збільшити частку держави на кредитного ринку в два рази з 19% до 38%. Питомо вага чистих кредитів за групами банків України зображено на рис. 1.

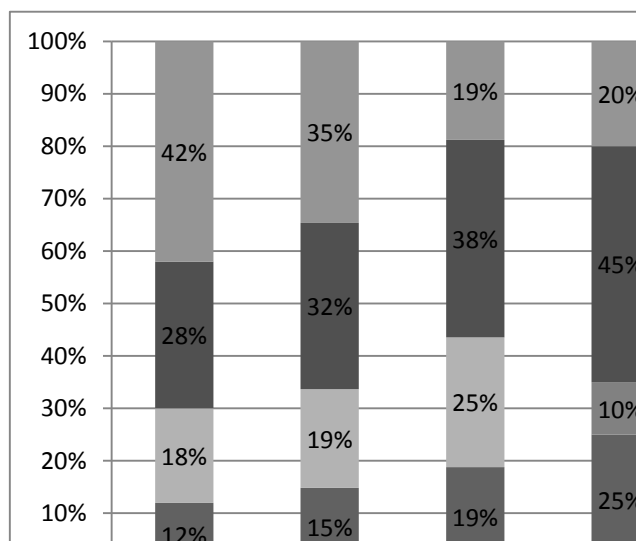

Рисунок 1. Питома вага чистих кредитів за групами банків, % (на основі даних [4])

Аналіз депозитів населення за групами банків також показав зростання частки державних банків. Питома вага депозитів населення за групами банків України зображено на рис.2.

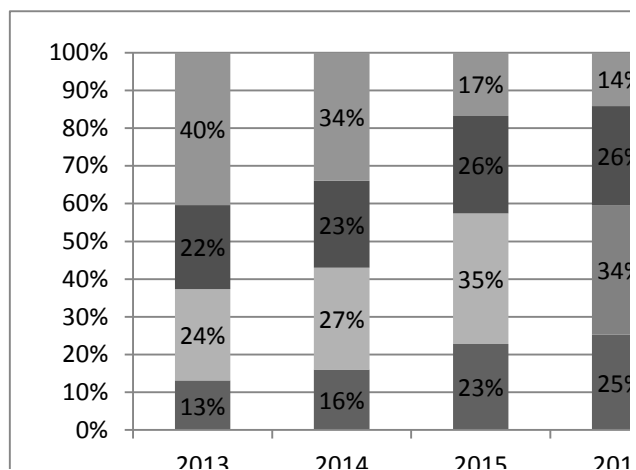

Рисунок 2. Питома вага чистих депозитів за групами банків, % (на основі даних [4])

В період з 2013 по 2017 рр. найбільшу частку ринку втратили приватні банки, при цьому їх частка ринку відійшла до державних банків та націоналізованого ПАТ КБ «Приватбанк».

Отже, починаючи з 2013 року банківська сфера України зазнала певних змін: внаслідок перетворення ПАТ КБ «Приватбанк» в державний, банкрутства декількох десятків приватних банків, структура банківської системи держави суттєво змінилася, при цьому система в цілому добре впорався з такою трансформацією з точки зору поліпшення фінансової стабільності [6].

Наведені емпіричні дані показують, що державні банки стали більш фінансово стійкими, при цьому їх стійкість суттєво зросла з переведення ПАТ КБ «Приватбанк» з недержавної форми власності у державну.

Стосовно змін у сфері впровадження інноваційних продуктів та технологій на вітчизняний банківський ринок, слід зазначити, що наслідки зміни власності ПАТ КБ «Приватбанк» з приватної на державну були та є позитивними. Основні напрямки поліпшення інновацій-

них продуктів та технологій в банку згруповано у табл. 1.

Таблиця 1. Напрямки поліпшення інноваційних продуктів та технологій ПАТ КБ «Приватбанк» до та після націоналізації [сформовано авторами [4]]

до націоналізації	після націоналізації
Відкриття депозиту в відділенні	Відкриття депозиту на сайті, у мобільному додатку, у відділенні банку
Кредитний ліміт лише по карті універсальна	Кредитний ліміт картки універсальна та дебетова
Авто та житло в кредит	Теплий кредит, авто та житло в кредит
Складна система терміналів	Спрощена система терміналів, у відділеннях додатково їх супроводження персоналом
Не розвинений Приват24	Оновлений Приват24
Обладнання комп'ютер, Apple Ipad	Обладнання - Apple Ipad air 2, Apple Ipad pro

Впровадження інноваційних продуктів та технологій націоналізованим ПАТ КБ «Приватбанк» сприяло зростанню відсотку користуватися он-лайн сервісами банку клієнтами банку. Так, після переведення ПАТ КБ «Приватбанк» з недержавної форми власності у державну відсоток користування сервісом Приват24 збільшився з 50% до 75%, Скарбничка з 5% до 40%, Оплата частинами з 10% до 25%, Мої вклади з 0% до 20% [5].

Стосовно змін фінансового стану, слід зазначити, що наслідки зміни власності ПАТ КБ «Приватбанк» з приватної на державну також були позитивними в плані збільшення депозитного та кредитного портфелю банку та зростання кількості клієнтів. Основні показники діяльності банку згруповано у табл.2.

Таблиця 2. Показники ПАТ КБ «Приватбанк» до та після націоналізації [сформовано авторами [5]]

Показники	грудень 2015	грудень 2016	грудень 2017
Депозити, млрд. грн.	135,12	144,67	159,33
Кредитний портфель, млрд. грн.	171,53	141,17	159,40
Кількість клієнтів фізичних осіб, млн. осіб	14,6	21	28
Кількість корпоративних клієнтів, тис. шт.	334	390	448

Отже, після переведення ПАТ КБ «Приватбанк» з недержавної форми власності у державну основні показники діяльності банку, як величина депозитного та кредитного портфелю, кількість клієнтів фізичних та юридичних осіб стабільно зростала [5]. В свою чергу, збільшення кількості клієнтів банку спричинило збільшення кількості клієнтів в розрахунку на одного співробітника з обслуговування клієнтів. Так, до націоналізації ПАТ КБ «Приватбанк» на спеціалістів з обслуговування фізичних осіб припадало 15-20 клієнтів на день, то після неї кількість збільшилась на 20%, відповідно зросла зарплата персоналу. Основні показники доходу персоналу за період 2015-2017 року ПАТ КБ «Приватбанк» згруповано у табл.3.

Таким чином, після переведення ПАТ КБ «Приватбанк» з недержавної форми власності у державну дохід співробітників банку зріс від ринкового рівня в грудні 2015 року до вищого на 15% по ринку у грудні 2017 року. При цьому виплата заробітної плати персоналу після націоналізації банку здійснюється чотири рази на місяць.

Таблиця 3. Показники доходу персоналу ПАТ КБ «Приватбанк» до та після націоналізації [сформовано авторами [5]]

Дохід персоналу	грудень 2015		грудень 2016		грудень 2017	
	Приватбанк	Інший банк	Приватбанк	Інший банк	Приватбанк	Інший банк
Спеціаліст з обслуговування фізичних осіб, грн.	7300	7000	8500	7000	10000	7000
Спеціаліст з обслуговування юридичних осіб, грн.	8500	8000	10000	8000	12000	8000
VІP-менеджер, грн.	9000	9000	11000	9000	14000	12000
Керівник відділення, грн.	15000	12000	18500	16000	20000	18000

Висновки. Отже, узагальнюючи результати дослідження націоналізації КБ «Приватбанк» можна зробити висновки, що не дивлячись ні на що він був та залишається лідером на ринку банківських послуг України. Переведення ПАТ КБ «Приватбанк» з недержавної форми власності у державну сприяло процесу впровадження інноваційних продуктів та технологій, підвищило рівень задоволення населення та працівників, і найголо-

вніше, дозволило стабілізувати фінансовий стан банку та всього банківського сектору України. Таким чином, націоналізації КБ «Приватбанк» має в подальшому широкі перспективи і потребує постійної уваги з боку банківського сектору економіки в розтині державних, приватних та іноземних банків з метою закріплення стабільності фінансової системи країни в цілому.

ЛІТЕРАТУРА

1. Andriy Ramskyi, Valeria Loiko, Olena SobolievaTereshchenko, Daria Loiko, Valeriia Zhamikova Integration of Ukraine into the European banking system: cleaning, rebooting and Basel III Banks and Bank Systems (open-access), 12(4), 163-174. doi:10.21511/bbs.12(4-1).2017.05. [E. ресурс]. – Режим доступу: <https://businessperspectives.org/journals/banks-and-bank-systems/issue-270/integration-of-ukraine-into-the-european-banking-system-cleaning-rebooting-and-basel-iii>
2. Vasyl Namonyuk. Cross-border bank mergers and acquisitions efficiency: the role for synergies [E. ресурс]. – Режим доступу <http://www.academia.edu/4713331/Cross-border-bank-mergers-and-acquisitions-efficiency-the-role-for-synergies>
3. Olena Kryklii, L. Pavlenko, S. Podvihin Cost-Effectiveness Analysis of Ukrainian Banks Using the DEA Method [E. ресурс]. – Режим доступу https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=2535801
4. Показники фінансової звітності України [E. ресурс] / Національний банк України. – Режим доступу: https://bank.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=34661442&cat_id=34798593.
5. ПАТ КБ Приватбанк- режим доступу: <https://privatbank.ua/>
6. Аналітичний огляд банківської системи України за результатами 2016 року Національне рейтингове агентство «Рурік» [E. ресурс]. – Режим доступу: http://rurik.com.ua/documents/research/bank_system_4_kv_2016.pdf

REFERENCES

1. Andriy Ramskyi, Valeria Loiko, Olena SobolievaTereshchenko, Daria Loiko, Valeriia Zhamikova Integration of Ukraine into the European banking system: cleaning, rebooting and Basel III Banks and Bank Systems (open-access), 12(4), 163-174. doi:10.21511/bbs.12(4-1).2017.05. [E. ресурс]. – Режим доступу: <https://businessperspectives.org/journals/banks-and-bank-systems/issue-270/integration-of-ukraine-into-the-european-banking-system-cleaning-rebooting-and-basel-iii>
2. Vasyl Namonyuk. Cross-border bank mergers and acquisitions efficiency: the role for synergies [E. ресурс]. – Режим доступу <http://www.academia.edu/4713331/Cross-border-bank-mergers-and-acquisitions-efficiency-the-role-for-synergies>
3. Olena Kryklii, L. Pavlenko, S. Podvihin Cost-Effectiveness Analysis of Ukrainian Banks Using the DEA Method [E. ресурс]. – Режим доступу https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=2535801
4. National Bank of Ukraine (2017). Financial indicators of Ukraine’s financial reporting. Retrieved from : https://bank.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=34661442&cat_id=34798593
5. PJSC CB PrivatBank - access mode: <https://privatbank.ua/>
6. National rating agency “Rurik” (2016). Analytical review of the banking system of Ukraine based on results of 2016. Retrieved from http://rurik.com.ua/documents/research/bank_system_4_kv_2016.pdf

Nationalization of CB "Privatbank": Causes and Consequences

O. A. Sobolieva-Tereshchenko, D. B. Solonina

Abstract. Ukraine's Eurointegration has prompted the country's banking system to adapt to the new operating conditions and meet the standards of financial stability and solvency. In accordance with this, the National Bank of Ukraine carried out a number of measures to update the country's banking system, one of which was the nationalization of PJSC CB "Privatbank". The article examines the change in general indicators of the state of the banking system of Ukraine as a result of the privatization of one of the largest Ukrainian banks PJSC KB "Privatbank". The influence of privatization on the structure of the deposit and loan portfolio of the bank, staffing, organization of customer service is analyzed. In according on the results of the conducted analysis of the main indicators were conclusions and outlines the prospects for further development of PJSC KB "Privatbank" and the banking system as a whole.

Keywords: bank, National Bank of Ukraine, banking system, nationalization, development.

Национализация КБ «Приватбанк»: причины и последствия

А. А. Соболева-Терещенко, А. А. Солонина

Аннотация: Евроинтеграция Украины побудила банковскую систему страны адаптироваться к новым условиям функционирования и соответствовать стандартам финансовой устойчивости и платежеспособности. В соответствии с этим Национальным банком Украины был осуществлен ряд мероприятий по обновлению банковской системы страны, одним из которых стала национализация ПАО КБ «Приватбанк». В статье исследовано изменение общих показателей состояния банковской системы Украины в результате приватизации одного из крупнейших украинских банков ПАО КБ «Приватбанк». Проанализировано влияние приватизации на структуру депозитного и кредитного портфеля банка, кадровый состав, организацию сервисного обслуживания клиентов. Сделаны выводы по результатам поведенного анализа основных показателей и определены перспективы дальнейшего развития ПАО КБ «Приватбанк» и банковской системы в целом.

Ключевые слова: банк, Национальный банк Украины, банковская система, национализация, развитие.